

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1932 kl. 9 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 18, i anledning av väckt motion, II: 314, angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 314, har herr *Lundquist* i *Motionen*. Rotebro m. fl. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande lämpligheten av ändring av gällande hälsovårdsstadga i vissa i motionen närmare angivna hänseenden samt vidtaga de åtgärder, Kungl. Maj:t kan finna erforderliga.

Av motionens motivering framgår, att det är främst §§ 15 och 16 i gällande hälsovårdsstadga, vilka avse behandlingen av köksavfall, sopor m. m. samt flytande orenlighet, som anses böra bli föremål för ändring. Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens *andra* tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisades i *Yttranden*. av andra kammaren, inhämtade i vederbörlig ordning medicinalstyrelsens yttrande över motionen, varjämte Svenska stadsförbundet beretts tillfälle att inkomma med utlåtande i ämnet. Båda dessa yttranden äro såsom bilagor fogade till utskottets betänkande.

För egen del anförde andra kammarens utskott i sitt utlåtande nr 1 följande: *Gällande bestämmelser*.
"De i motionen berörda §§ 15 och 16 i gällande hälsovårdsstadga äro av följande lydelse:

§ 15.

1 mom. Köksavfall skall varje dag bortföras från bostadslägenhet.

2 mom. Köksavfall, sopor, den vid rengöring av gård och gata uppsamlade orenligheten och andra dylika ämnen skola, därest de ej genast bortforslas, uppsamlas i täta, flyttbara kärl, som äro försedda med tätt slutande lock och uppställda på tätt underlag, som ligger högre än angränsande marks yta. I dylika kärl få flytande ämnen icke hällas.

I gård, varest svinhus, fähus eller stall finnes, må de i detta moment omnämnda slag av orenlighet förvaras tillsammans med kreatursspillningen.

3 mom. Hälsovårdsnämnden äger för visst fall medgiva, att kärl, vari köksavfall, sopor eller dylikt förvaras, uppställas i lägenhet, vars golv lig-

ger lägre än angränsande marks yta. Det åligger därvid nämnden att meddela nödiga föreskrifter till förebyggande av sanitära olägenheter av den medgivna anordningen.

4 mom. De i denna paragraf omnämnda kärl skola vara av modell, som blivit av hälsovårdsnämnden godkänd.

5 mom. I stad, där sådant av omständigheterna påkallas, må föreskrift meddelas därom, att olika slag av avfall och orenlighet, som i denna paragraf omförmälas, skola uppsamlas i skilda kärl (separationstvång). Sådan föreskrift skall utfärdas i den ordning, som i 30 § stadgas.

§ 16.

1 mom. Urin, diskvatten och annan flytande orenlighet, som lätt kan övergå i förruttelse, skall bortledas i underjordisk avloppsledning eller, där sådan ej finnes, uppsamlas i härför uteslutande avsedda, täta, lätt flyttbara kärl, som äro försedda med tätt slutande lock och uppställda på tätt underlag.

2 mom. Där klimatiska förhållanden lägga hinder i vägen för att under den kallare årstiden uppsamla orenligheten på sätt nyss nämnts, må densamma efter hälsovårdsnämndens därom meddelade anvisningar samlas i fasta behållare.

Då varmare årstid inträder, skall dylik behållare omsorgsfullt rengöras.

3 mom. Tvättvatten, skurvatten och annat dylikt spillvatten, som ej är att hänföra till orenlighet, varom i 1 mom. förmäles, skall bortledas i underjordisk avloppsledning. Där sådan ledning icke finnes, må spillvatten, varom nu är sagt, utsläppas i rännsten, under villkor att rännstenen har erforderligt fall samt är stensatt, cementerad eller på annat lika tjänligt sätt anordnad, så att vattnet icke bliver kvarstående och så att rengöring av rännstenen lätt kan ske.

Jämlikt § 34 av stadgan skall vad som är föreskrivet om stad i tillämpliga delar gälla bl. a. även för köping och municipalsamhälle.

I § 26 i stadgan medges viss lindring i en del gällande bestämmelser för 'sådan lägenhet, som ligger avlägset från tätare bebyggd del av staden'.

*Andra
kammarens
utskott.*

I den förevarande motionen föreslås, att genom särskilda bestämmelser för köpingar och municipalsamhällen av villa- och trädgårdssamhälles karaktär lättnader i de för stad gällande hälsovårdsbestämmelserna, framför allt i fråga om renhållningen, skola beredas. Sålunda hemställles, att uppsamlingsbrunnar av cement och kompost skola inom dessa samhällen få anordnas och köksavfall och latrin användas till gödsling. Vidare skulle tillstånd här medgivas till användande av s. k. separeringsbrunnar för rening av avfallsvatten från vattenklosetter ävensom slaskvatten. Också i 'åtskilliga andra hänseenden' ifrågasättas lättnader för nu ifrågasvarande orter.

Vid utarbetandet av en hälsovårdsstadga är det givet, att hänsyn måste tagas icke blott till hygieniska utan jämväl till ekonomiska synpunkter. Ett rättvist avvägande mellan dessa intressen är stundom förenat med betydande

de svårigheter. Av de till utskottet inkomna yttrandena framgår, att såväl medicinalstyrelsen som Svenska stadsförbundet anse, att ett övertvägande bör ske, huruvida icke lättnader i vissa av hälsovårdsstadgans bestämmelser kunna utan sanitära olägenheter vidtagas. Jämväl utskottet ansluter sig till denna mening. Utskottet förbiser därvid ingalunda, att även med gällande bestämmelser de i motionen angivna önskemålen kunna i viss mån tillgodos. Svenska stadsförbundet ger i sitt yttrande flera belysande exempel härpå. Men de nuvarande möjligheterna till lättnader äro dels icke kända ute i samhällena, dels råder en viss vacklan vid behandling av dispensföreskrifter för samhällena med likartad bebyggelse. Utskottet delar därför stadsförbundets mening, att i själva hälsovårdsstadgan böra intagas föreskrifter om nödiga dispensbestämmelser. Huru detta skall ske torde böra göras till föremål för närmare utredning.

Utskottet vill jämväl uttala, att det avgörande vid hälsovårdsstadgans tillämpning icke bör vara samhällsformen utan bebyggelsens natur. Naturligtvis få lättnaderna icke sträcka sig så långt, att den allmänna hygienens fordringar ej bliva vederbörligt tillgodosedda.

Utskottet tillåter sig alltså hemställa, att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övertvägande lämpligheten av ändring av gällande hälsovårdsstadga i ovan angivna hänseenden samt vidtaga de åtgärder, Kungl. Maj:t kan finna erforderliga."

Andra kammaren biföll vad dess andra tillfälliga utskott hemställt, och första kammaren, som delgivits andra kammarens beslut, har hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott. *Andra kammarens beslut.*

Med anledning härav får utskottet, som instämmer i andra kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, hemställa, *Utskottet.*

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 21 april 1932.

Å utskottets vägnar:

A. J. GRANSTRÖM.

Närvarande: se under utskottets utlåtande nr 17.

Bilaga 1.

Kungl. Medicinalstyrelsen.

Till riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom socialdepartementets ämbetsskrivelse den 19 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att avgiva och till Eder senast den 10 mars 1932 överlämna yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 314, angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen.

Sedan utskottets ordförande meddelat, att med yttrandets avgivande kunde utan olägenhet anstå till den 31 innevarande mars, får medicinalstyrelsen nu anföra följande.

Motionens innebörd är att genom utfärdande av särskilda bestämmelser, att gälla för köpingar och municipalsamhällen av villa- och trädgårdssamhälles karaktär, bereda lättnader i de för stad gällande bestämmelserna med avseende framför allt på renhållningen. Uppsamlingsbrunnar av cement och kompost skulle inom dessa samhällen få anordnas och köksavfall och latrin användas till gödsling. Vidare skulle tillstånd här medgivas till användande av s. k. separeringsbrunnar för rening av avfallsvatten från vattenklosetter ävensom slaskvatten. Slutligen syntes "även i åtskilliga andra hänseenden" lättnader böra medgivas för nu ifrågakvarande orter.

I ärendet har medicinalstyrelsen inhämtat yttrande från samtliga förste provinsialläkare ävensom medlemmen för vetenskapsgrenen hygien av sitt vetenskapliga råd, professorn G. Wirgin.

Utan att här närmare ingå på de möjligheter till lindringar i nu gällande stadganden angående de av motionärerna berörda frågorna, som innefattas i §§ 26, 32 och 34 i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919, får medicinalstyrelsen — med hänsyn till de skiftande omdömen, som framkommit i förste provinsialläkarnas yttranden —, i anslutning till vad professor Wirgin anfört i sitt utlåtande, som i avskrift bilägges, avgiva det yttrandet, att styrelsen intet har att erinra mot att de spörsmål, som uttryckligen berörts i motionen, göras till föremål för närmare utredning, som det bör ankomma på medicinalstyrelsen att verkställa efter av Kungl. Maj:t därtill lämnat uppdrag.

Stockholm den 30 mars 1932.

F. v. DARDEL.

Magnus Herrlin.

/ B. Grapengiesser.

Avskrift.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen.

Undertecknad, som den 26 februari d. å. blivit anmodad deltaga i utredning av ett ärende angående en inom andra kammaren väckt motion, nr 314, angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen, får härmed vördsamt anföra följande.

Motionen gäller endast sådana samhällen eller delar av samhällen med lantlig karaktär, för vilka hälsovårdsstadgan för stad blivit gällande.

Principiellt sett böra avfallsämnen uppsamlas på ordnat sätt, möjligast snart avlägsnas från bostäder och deras närhet, så att kringspridning av smittförande material undvikes. Såväl avfallsämnen som avloppsvatten måste skötas på sådant sätt, att maximum av garanti finnes för, att infektionsfara och annan hälsofara äro uteslutna. Under inga förhållanden böra avfallsämnen på en tomt uppsamlas eller tillvaratagas på sådant sätt, att människor eller husdjur, hundar, katter eller andra förorenas därmed och sedan införa orenlighet, kanske smittämnen, i bostäder. Orenlighet bör icke kunna med smältande snö eller regnvatten förorena egen eller grannars tomtmark. Dricksvatten och luft skola i möjligaste mån vara skyddade mot förorening. Uppsamlad orenlighet bör icke föranleda damm eller gynna utvecklingen av insekter eller råttor.

I hälsovårdsstadgan ingående förbud mot kompostering och gödsling inom stadssamhälle av exkrementer från människor, svin eller nötkreatur torde hava betingats — utom av dessa föroreningars vämjeliga utseende och lukt samt ofta klubbiga, vidhäftande beskaffenhet — av risken för smitta. Människoexkrementer, även från skenbart friska, kunna innehålla tyfoid-, paratyfus- och dysenteribakterier, svin- och nötkreatursfæces, paratyfusbakterier och möjligen även andra för människor smittsamma mikrober. Nedgrävning i jorden av färska köksavfall kan öka risken för råttutveckling.

Utrinring av flytande orenlighet från *komposter* torde emellertid kunna förhindras genom deras förseende med cementerad botten med upphöjda kanter, lämplig tillsats av torvströ o. d. samt anordnande av tak till skydd mot regnvatten. Genom kompostens fuktning och packning kan damm bekämpas. Lukten minskas genom jordtäckning och inblandning av torvmull, torvströ eller kalk. Flugor och råttor bekämpas genom emellanåt skeende omgrävning och packning, eventuellt dessutom användning av särskilda medel till förgörande av dessa djur. I epidemitider kunde eventuellt ytterligare åtgärder i desinfektionsavseende föreskrivas. En väl utförd kompostering av alla slag av avloppsämnen torde kunna förhindra, att sanitära olägenheter uppstå på grund av dessa. Givetvis borde tillstånd till kompostering av alla avfallsämnen endast beviljas efter ingående utredning och lämnas blott tillsvidare och under förutsättning, att komposterna sköttes väl. Detta borde emellanåt kontrolleras av hälsovårdsnämndens medlemmar och tillsyningsmän.

Däremot synes direkt gödsling med färska exkrementer eller urin av människor, svin eller nötkreatur — med hänsyn till smittfaran — eller med färskt köksavfall — med hänsyn till råttfaran — icke vara tillräddig.

Erfarenheten visar visserligen, att täta *uppsamlingsbrunnar av cement för avfallsämnen* av alla slag kunna spricka och förorena brunnar i närheten, kunna sprida lukt, bli överfulla, men ofta icke bli i tillräcklig utsträckning kontrollerade. Dylika brunnar äro dock i Tysklands okanaliserade byar och småsamhällen de oftast använda anordningarna för uppsamlande på de enskilda tomterna av avfallsämnen av alla slag och anses där i landet av framstående hygieniker (t. ex. Gottstein) från smittosynpunkt ofarligare än tunnsystemet, vid vilket det smittofarliga spillvattnet ej alltid uppsamlas, och risk finnes för spridning av smitta med det färska innehållet i tunnorna med dess större infektiositet än det ruttnande innehållet i brunnarna, sedan det förvarats en tid. Tyfoidbakterier och andra smittämnen kunna visserligen leva några månader i exkrementer, men antalet levande smittämnen minskas snart under inverkan av de samtidigt alltid förekommande saprofytiska bakteriernas livsverksamhet. Smittrisen från latrin är störst, då den är färsk.

Cementbrunnar kunna hållas rätt luktfria genom tillsats av torvströ eller

kalk. Även utvecklingen av insekter kan härigenom någorlunda nöjaktigt motverkas. Damm torde icke behöva befaras, ej heller råttutveckling.

Uppsamling av allehanda orenlighet i brunnar borde givetvis ej tillstädjas, om risk funnes för förorening av dricksvattenbrunnar eller för sanitära olägenheter av andra anledningar, men torde utan följande olägenhet kunna *ibland medgivas efter ingående prövning* i de särskilda fallen.

I fråga om *separeringsbrunnar* för vanligt spillvatten lägger hälsovårdsstadgan icke hinder i vägen för deras anordnande, endast inga sanitära olägenheter därigenom förorsakas. Endast om spillvattnet innehåller avflöden från W. C., fordras i varje särskilt fall Kungl. Maj:ts tillstånd. Separeringsbrunnarnas avloppsvatten är emellertid aldrig råttfritt, varför det till undvikande av olägenheter måste få tömma sig i ett vattendrag med tillräcklig vattenföring eller undergå en tillfredsställande underjordisk rening. Sistnämnda anordning är ofta använd i lantliga samhällen i Förenta staterna.

Som dylika separeringsbrunnar ibland visat sig kunna medföra olägenheter, borde de komma till användning endast, då allmän kloakledning icke finnes att tillgå och icke inom rimlig tid kan väntas komma till stånd, samt endast tillsvidare under förutsättning av god tillsyn och skötsel. Innehåller kloakvattnet tillflöden från W. C., torde tillstånd fortfarande tillsvidare böra bliva beroende av Kungl. Maj:ts tillstånd.

Det är uppenbart, att de i motionen berörda spörsmålen äro av stort intresse för befolkningens i talrika samhällen ekonomi. Med hänsyn till befolkningens trevnad och hygien synes det emellertid önskvärt, att ytterligare erfarenheter samlas för grundande av lämplig praxis för dylika samhällens renhållningsväsende. Sådana erfarenheter torde småningom vinnas, om hälsovårdsnämnderna använda sin befogenhet enligt 26 § i hälsovårdsstadgan att i särskilda fall medgiva skäliga lättnader. I fråga om lättnader i renhållningen för större delar av ett samhälle torde hänvändelse böra ske till länsstyrelsen, som efter Konungens prövning kan utfärda bestämmelse. Måhända vore det lämpligt, att förste provinsialläkarna vid sina inspektioner innevarande år av hithörande samhällen antecknade de former för ifrågavarande renhållning, som kommit till användning på resp. orter, och i sina årsberättelser meddelade sina erfarenheter rörande dessa. Förslag torde böra utarbetas till råd och anvisningar för anordnande av komposter för avfallsämnen, resp. deras skötsel, ävensom för byggnad och skötsel av de samlingsbrunnar för avfallsämnen, som i särskilda fall skulle kunna av hälsovårdsnämnden i trädgårdsstäder medgivas.

Uppsala den 6 mars 1932.

G. WIRGIN.

Bestyrkes å tjänstens vägnar

B. Grapengiesser.

Bilaga 2.

Svenska Stadsförbundet.

Till riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott.

Sedan utskottet berett Svenska stadsförbundet tillfälle att inkomma med yttrande rörande en inom andra kammaren väckt motion, nr 314, av herr Lundquist i Rotebro m. fl. angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen, får förbundets styrelse härmed anföra följande.

Som i motionen påpekas, är i gällande hälsovårdsstadga bestämt, att stadgans föreskrifter för stad skola "i tillämpliga delar" gälla bl. a. även för köping och municipalsamhälle. Av förarbetena till stadgan framgår icke vad som avses med uttrycket "i tillämpliga delar". I praxis synes tolkningen också blivit något växlande.

Med stöd av hälsovårdsstadgans § 30 kunna som bekant utfärdas lokala hälsovårdsföreskrifter "utöver vad stadgan innehåller". Ett studium av efter 1919 års hälsovårdsstadga tillkomna lokala sådana föreskrifter ger vid handen, att man åtminstone i vissa länsstyrelser beaktat de synpunkter, för vilka motionen gör sig till tolk. I detta avseende må anföras några exempel. Så återfinnes i en 1930 för Dalarö municipalsamhälle fastställd renhållningsstadga följande bestämmelse:

"Lägenhetsinnehavare, som å sin tomt kan anordna kompost, berättigas att, sedan plats för densamma blivit av hälsovårdsnämnden godkänd, i denna låta tömma latrinkärl samt köksavfall och torra sopor, såvida komposten skötes medelst kalk, torvströ eller annorledes på tillfredsställande sätt, så att besvärande lukt eller annan olägenhet därav ej uppstår."

I 1925 års renhållningsstadga för Flens municipalsamhälle heter det:

"På särskild därom hos hälsovårdsnämnden före varje års början gjord ansökan må nämnden kunna lämna ägare av sådan lägenhet, som i § 26 av hälsovårdsstadgan omnämnas, tillstånd att under viss tid för trädgårdsändamål uppsamla och använda latrin samt till gödsling användbara avfallsämnen från fastigheten, med undantag av svinmat."

För dem, som fått dylikt tillstånd, lämnar renhållningsstadgan detaljerade föreskrifter om komposters anordnande. Tillstånd att använda latrin för gödsling av trädgård medgavs för Saltsjöbadens köping i 1920 års renhållningsstadga, men bestämmelsen utgick 1930.

Det är emellertid icke endast för mindre samhällen dylika undantag medgivits. Också för åtskilliga städer med mer eller mindre utpräglad villastadsbebyggelse finnas liknande bestämmelser i respektive lokala renhållningsstadgor. Så stadgades t. ex. i 1920 års renhållningsstadga för Lidingö köping, att de gårdsägare, som ville uppsamla och tillvarata soporna till gödsling av egen eller arrenderad jord, skulle på vissa villkor kunna få tillvarata och "kompostera eller nedgräva avfallet på ur snygghets- och hälsovårdssynpunkt fullt tillfredsställande sätt". Enligt en 1931 av stadsfullmäktige i Lidingö stad antagen ny stadga, kan kompost däremot medgivas endast å avlägset belägen fastighet. För Katrineholm meddelar 1925 års renhållningsstadga bestämmelser av ungefär samma innebörd som de för Flen här ovan citerade, men även för annan än "avlägset liggande" fastighet. För Nässjö medger renhållningsstadgan av

1928, att gårdsägare för trädgårdsskötsel må efter hälsovårdsnämndens medgivande i varje fall använda inom fastigheten uppsamlad orenlighet och gödselsopor till gödsling. I Skänninge kan efter hälsovårdsnämndens medgivande fastighetsägare, som driver lantbruk, enligt 1926 års stadga medgivas rätt att själv förfoga över gårdens latrin, och i Strängnäs kan tillstånd erhållas enligt 1921 års stadga att "under viss tid för trädgårdsändamål uppsamla och använda latrin samt till gödsel användbara avfallsämnen från fastigheten". Nu anförda stadganden äro exempel, till vilka motsvarigheter finnas även i en del andra, här icke medtagna städer. Det må å andra sidan framhållas, att de lokala renhållningsstadgorna i de flesta fall icke innehålla några undantagsbestämmelser av nu ifrågavarande slag. I åtminstone ett samhälle finnes däremot ett bestämt förbud mot anordnande av kompost. I 1931 års renhållningsstadga för Stocksunds köping heter det:

"Det är förbjudet att i kompost upplägga latrin, köksavfall eller överhuvudtaget animaliska ämnen. I 'kompost' innefattas även nedsprängda, nedgrävda, uppbyggda o. s. v. samlingsställen."

Som synes äro bestämmelserna för t. ex. Dalarö och Stocksund, som båda tillhöra samma län, i förevarande avseende av rent motsatt innebörd.

Av här lämnade redogörelse framgår, att åtminstone en del länsstyrelser ansett sig kunna fastställa lokala renhållningsstadgor, som taga hänsyn till de i den föreliggande motionen framhållna önskemålen. I vad mån det kan lyckas ett samhälle av trädgårdsstadstyp att få lättnader på denna väg är emellertid svårt att beräkna. Det synes hava förekommit, att i län, där ett samhälle i sin renhållningsstadga fått införda vissa dispensföreskrifter, ett annat samhälle av samma bebyggelsestyp däremot icke medgivit motsvarande förmån. Att i praktiken bärande skäl kunna anföras för att i ena fallet medgiva i det andra vägra undantagsbestämmelser skall icke förnekas. Men ett avslag torde knappast vara ägnat att inom samhällets, huvudsakligast av fastighetsägare bestående hälsovårdsnämnd stimulera intresset för övervakandet av hälsovårdsstadgans föreskrifter. Då möjligheterna att åvägabringa lättnader genom föreskrifter i den lokala renhållningsstadgan icke heller alltid torde vara kända ute i samhällena, kommer systemet även därigenom att verka mindre tilltalande.

Då erfarenheterna visat, att ett behov av lättnader i motionens syfte vid tillämpningen av hälsovårdsstadgan i de mindre samhällena verkligen föreligger, synes det vara önskvärt att i själva hälsovårdsstadgan intagas föreskrifter om nödiga dispensbestämmelser. Genom ett sådant förfaringssätt skulle man undvika ovan berörda olägenheter med den nu tillämpade metoden att reservera undantagsbestämmelser enbart för de lokala renhållningsstadgorna. Givet är emellertid, att dispensmöjligheterna måste förutsätta en sådan avgränsning, att för den allmänna hygienien menliga följder helt undvikas. Rent lagtekniskt torde olika utvägar därvid kunna tänkas. Antingen kunde man i hälsovårdsstadgan allmänt angiva förutsättningarna och överlåta åt hälsovårdsnämnderna att medgiva tillstånd efter prövning, huruvida i det särskilda fallet stadgans allmänna villkor föreläge. Eller också kunde i stadgan stipuleras, att dispens finge medgivas i lokala föreskrifter, tillkomna enligt § 30 i stadgan. Under vilka allmänna villkor undantagsbestämmelser skola kunna i stadgan tillförsäkras de ifrågavarande samhällena och i vilken ordning de särskilda fallen böra prövas, torde icke kunna fastslås utan en särskild utredning. Av skäl som framgå av redogörelsen ovan rörande nuvarande praxis, torde utredningen knappast böra begränsas enbart till köpingar och municipalsamhällen, då det är formerna för bebyggelsen, icke samhällsformen som är det avgörande. Om de i motionen omförmälda separeringsbrunnarna fungera på ett sådant sätt, att

de böra medgivas, undandrager sig styrelsens bedömande. Men kan så anses vara förhållandet, synas lättnader också härvidlag böra medgivas.

Med hänvisning till vad ovan anförts vill styrelsen för sin del tillstyrka motionens förslag om utredning i det föreliggande ärendet. Styrelsen utgår självfallet ifrån, att samhällsinvånarnas befogade krav på smidiga bestämmelser därvid beaktas så långt ske kan utan åsidosättande av den allmänna hygienens fordringar, för vilka de enskildas om än i och för sig beaktansvärda önskemål i nu avhandlade avseende dock torde böra vika.

Stockholm den 27 februari 1932.

För Svenska stadsförbundets styrelse:

A. BORGSTRÖM.

Dess ordförande.

/ *Henning Karlson.*